ელბერდ ბატიაშვილი

გლობალიზმი და ნაციონალიზმი

ციკლიდან – „საუბრები ილია მართალზე“

- კაცობრიობის ხსნა და მისი მომავალი
დაპირისპირებულ ძალთა ბედნიერ
მორიგებაშია საძიებელი

ილია ჭავჭავაძე

კაცობრიობის ისტორიის უკანასკნელი ორი საუკუნე თვალნათლივ გვიჩვენებს: მეცნიერულ–ტექნიკური პროგრესი და მასთან დაკავშირებული მასობრივი მოსპობის იარაღების არნახული ტემპებით განვითარება დღეს უკვე მივიდა იმ ნიშნულამდე, როცა ჩვენს წინაშე მთელი სიმწვავით დადგა შექსპირისეული **„ყოფნა–არყოფნის“** დილემა. პირველი და მეორე მსოფლიო ომი ტკბილ–მოსაგონარ გასართობად მოეჩვენება კაცს, თუ, ღმერთმა ნუ ქნას და ამ ახალ საუკუნესა და ახალ ათასწლეულში მესამე მსოფლიო ომი გაჩაღდა. პირველი მსოფლიო ომიდან სულ რაღაც 100 წელი გავიდა და პირველი ტანკი, თვითმფრინავი და ტყვიამფრქვევი ღიმილს თუ იწვევს გლობალიზმის ჩვენს ეპოქაში...

არაერთმა დიდმა მოაზროვნემ გამოხატა ეს ვითარება უკანასკნელ ათწლეულებში. აქ მახსენდება ინგლისელი ნობელიანტის ბერტრან რასელის ცნობილი კალამბური: **„თუ ჩვენ არ შეგვიძლია ერთად ცხოვრება, მაშინ ჩვენ მოგველის ერთად სიკვდილი**“. ქართველთაგანაც ბევრს უფიქრია ამაზე და ჩვენთვის საამაყოა, რომ **ნიკო ნიკოლაძემ** ერთ–ერთმა პირველმა დაიცვა დისერტაცია შვეიცარიაში ომისა და მშვიდობის პრობლემაზე...

მახსენდება 1961 წელს ჩემი სტუდენტობის დროს ნილს ბორის ვიზიტი თბილისის ჯავახიშვილის უნივერსიტეტში და მისი მეტად ღრმააზროვანი გზავნილი – შეგონებაც: **„დაპირისპირებულნი ურთიერთგამომრიცხავნი კი არა, ურთიერთშემავსებელნი არიან!“.** ლათინურ ენაზე დაწერილი ამ დიდი მოაზროვნისა და ფიზიკოსი – ნობელიანტის ეს შეგონება დღესაც შეგიძლიათ ნახოთ უნივერსიტეტის ფიზიკის დიდ აუდიტორიაში... თავის დროზე ამ ფაქტს მეც გამოვეხმაურე პუბლიკაციით, რომლის სათაურია – **„ორი დიდი გენიოსი მოაზროვნის იდეური თანხვედრა“**.

ვინ არის ის მეორე დიდი გენიოსი მოაზროვნე? იგი გახლავთ ილია ჭავჭავაძე. დიახ, შინაურ მღვდელს შენდობა არ აქვსო და ნილს ბორამდე გაცილებით ადრე ეს დიდი იდეა, თანაც გაშლილი და ყოველმხრივი ანალიზის სახით მოგვცა ილიამ თავის

პუბლიცისტურ წერილებში – **„ცხოვრება და კანონი“, „ევროპის მილიტარობა და ამერიკის მერმისი“,** გაბრიელ ეპისკოპოსის ხსოვნისადმი წარმოთქმულ სიტყვაში და განსაკუთრებით კი მესამედასელებთან პოლემიკის მრავალრიცხოვან სიტყვებში, წერილებსა და სტატიებში...

მაშ ასე: აზრთა და იდეათა ორი დიდი მდინარება და მიმართულება – სოციალურ თუ პოლიტიკურ სფეროში არსებული დაპირისპირებული ძალები ან სამკვდრო–სასიცოცხლოდ უნდა შეებრძოლონ ერთმანეთს, ანდა, ილიას ფორმულირება რომ ვიხმაროთ, **„ბედნიერად მორიგდნენ ერთმანეთის დაუმონებლად და შეუბღალავად“**. თუ თანამედროვე პოლიტოლოგიურ ენაზე გადმოვიტანთ ყოველივე ამას, ეს შეიძლება წარმოვადგინოთ შემდეგი ორი თეორიული დოგმით – **„ცივილიზაციათა და კულტურათა შეჯახების“** და მათ შორის **„დიალოგისა და თანაარსებობის“** თეორიებით. პირველის ავტორია თანამედროვე ამერიკული პოლიტოლოგიის ერთ–ერთი თვალსაჩინო წარმომადგენელი სამუელ ჰანტინგტონი და მეორისა კი, არავის გაგიკვირდეთ – თანამედროვე ირანელი თეოლოგი და პოლიტოლოგი მუჰამედ ჰათამი. ესეც თავისებური სიმბოლიკაა – პირველი დასავლური კულტურისა და ცივილიზაციის წარმომადგენელია, მეორე კი – აღმოსავლური მაჰმადიანური სამყაროსი, თუმცაღა ესეც უნდა ითქვას, ეს უკანასკნელი დღემდე მიუღებელი და დევნილია აქ, განსაკუთრებით ფუნდამეტალური ისლამიზმის წრეებში...

დღევანდელი მსოფლიო 3 დიდ განზომილებას და ღირებულებას ემყარება:

1. ზოგად – კაცობრიულს და ამიტომაც დამკვიდრდა ჩვენს ლექსიკაში ეს ცნებაც – **„გლობალიზმი“**, რომელიც კაცმა რომ თქვას, სხვა არაფერია, თუ არა ახლო თუ შორეული წარსულის ინტეგრაციული პროცესების თანამედროვე გამოხატულება. ამაზე ხაზგასმა აუცილებელია, რადგან ხშირად მას წარმოადგენენ ხოლმე, თანამედროვე მსოფლიოს რაღაც განსაკუთრებულ მოვლენას, კაცობრიობის ისტორიული განვითარების თავისებურ **„უნიკუმს“**, მაშინ როცა იგი სწორედ რომ ამ ისტორიის ფესვებიდან არის ამოზრდილი, მისი კულტურული, პოლიტიკური თუ სოციალურ–ეკონომიკური განვითარებიდან. ყველაფერი ახალი კარგად დავიწყებული ძველიაო და ამ ჩვენს უსასრულო დროსა და სივრცეში ამაზეც ითქმის. გლობალიზმის ეს ისტორიული ფესვები ქრისტიანობამდეც არის საძიებელი და უფრო გამოკვეთილი სახით კი, ქრისტიანობის შემდეგ. ფაქტიურად ყველა ძველი იმპერიული წარმონაქმნი გლობალიზმის საწყისებს ატარებს და ამ მხრივ პირველი გამოკვეთილი **„გლობალისტი“** ალბათ, ალექსანდრე მაკედონელია, ევრაზიური სივრცის პირველი გამაერთიანებელი, მერე რომის, შემდეგ კი, ძველი თუ ახალი იმპერიების მესვეურები. იმპერიებს რა გამოლევს და მათ სისხლიან – ცრემლიან ისტორიას ალბათ მხოლოდ ეს გამართლება და პოზიტივი აქვს – გლობალისტური ნაკვალევი და მისწრაფებანი. თანამედროვე მსოფლიოც ამაზე აშენდა ამერიკიდან ჩინეთამდე და ნორვეგიიდან

სამხრეთ აფრიკამდე. ისე რომ, როგორც ჩანს, **„იმპერია“** მთლად სალანძღავი სიტყვა არაა...

2. მეორე დიდი საწყისი გლობალისტური გან.ვითარების თანამედროვე პროცესებისა, **ეროვნულობაა**. სწორედ იგი წარმოშობს და კვებავს ყველაფერს იმას, რასაც დღეს ჩვენ ცნება **„ნაციონალიზმით“** ავღნიშნავთ. ამიტომ უნდა განვიხილოთ და გავაანალიზოთ ორივე ეს ფენომენი – გლობალიზმი და ნაციონალიზმი ერთმანეთთან ორგანულ კავშირსა და მთლიანობაში. ისტორიის ფილოსოფიაც სწორედ იმას გვეუბნება, რომ ამ ორი დიდი მოცემულობის განცალკევება და ერთმანეთისაგან მოწვეტა შეუძლებელია და პრაქტიკულ პოლიტიკაში იგი მხოლოდ უარყოფით შედეგებამდე და ტრაგედიებამდე მიგვიყვანს.

3. მსოფლიო განვითარების მესამე დიდი რეალობა და სუბსტანტური საწყისი **სოციალური ფენომენია**. ეს ძველ ისტორიასაც ეხება, ახალსაც და უახლესსაც. უფრო აშკარად და გამოკვეთილად ეს ბოლო ორ საუკუნეზე აისახება. ამ ფაქტორის გათვალისწინების გარეშეც ვერც წარსულს გავიაზრებთ სრულყოფილად და ვერც აწმყოს და მომავალს. დღემდე არსებული ყველა იმპერიები სწორედ ამ ორი ფაქტორის – ეროვნულობისა და სოციალურის ზემოქმედებით ინგრეოდნენ და დაინგრევიან მომავალშიც, თუ კიდევ ვისმე ხელი წაუცდა იმპერიის ფორმირებაზე: საბჭოთა კავშირის დაშლა ეკონომიკურ და იდეოლოგიურ კრიზისთან ერთად, ამანაც განაპირობა. ამაზე ბევრია ლაპარაკი ჯერ კიდევ 1977 წელს დისიდენტურად გამოცემულ ნაშრომში – **„იმპერიის ისტორიული ბედი“**...

ეს თეორიული სუბსტანტები რომ უფრო გასაგები გავხადოთ, უპრიანი იქნება ისინი ემპირიული მასალებით შევავსოთ. ისტორია ამ შემთხვევაშიც **„ჩვენი დიდი მასწავლებელია“**, ოღონდ რა თქმა უნდა, თუ ვისწავლით და გავუგონებთ მას. ამ შემთხვევაშიც ჯობია ჩვენს ისტორიას მივხედოთ – ნათქვამია, ყველამ თავისი მკვდარი იტიროსო, და საქართველოს ისტორია არავისზე ნაკლებ მასალას გვაძლევს ამ თვალსაზრისითაც. სხვა თუ არაფერი, მიდიიდან მოყოლებული 9 იმპერია გამოგვიცვლია დღემდე...

ილია წერს: **„რა არ გადაგვხედია თავს, რა მტრები არ მოგვსევიან, რა ვაი–ვაგლახი, რა სისხლის ღვრა, რა ღრჭენა კბილთა არ გამოგვივლია, რა წისქვილის ქვა არ დატრიალებულა ჩვენს თავზედ და ყველას გავუძელით, ყველას გავუმაგრდით, შევინახეთ ჩვენი თავი, ჩვენი ქვეყანა, ჩვენი მიწა–წყალი...**

ყველა ეს შევძელით და საკითხავად საჭიროა, – რამ შეგვაძლებინა? რამ გვიხსნა? ჯვარცმულნი ქრისტესთვის, როგორ გადავრჩით? წამებულნი და სისხლმთხეველნი მამულისათვის, რამღა გვაცოცხლა, რამ გვასულიერა? – მან, რომ ვიცოდით იმ დროს რა უნდოდა, რა იყო მისი ციხე–სიმაგრე, მისი ფარ–ხმალი... იმ დროთა ჩარხზე გაჩარხულნი ვიყავით, იმ დროთა ქარ–ცეცხლში გამოფოლადებულნი, იმ დროთა სამჭედურში ნაჭედნი“... („რა გითხრათ? რით გაგახაროთ?“, „ივერია“, 1897 წ. 31 დეკემბერი).

საახალწლოდ დაწერილ ამ სარედაქციო წერილში ილია უკვე გრძნობს მომდევნო XX საუკუნის დიდ განსაცდელებს, **„იმ დროების“** დიდ გამოცდას მრავალჭირნახადი ერისათვის, რაც მას წინ ელოდება კაპიტალიზმის პირობებში. აქ უკვე სულ სხვა **„ციხე–სიმაგრე“,** სხვანაირი **„ფარ–ხმალი“** უნდა ერს და ქვეყანას გადარჩენისთვის. **<u>შრომა და საქმე, ფული და ეკონომიკა უნდა გახდეს დღეს ეს „ციხე–სიმაგრე და ფარ–ხმალი“ კაპიტალიზმის ეპოქის ქართველობისთვის – ასეთია ილიას გზავნილი ჩვენთვის...</u>**

მსოფლიოსაც თუ გადავხედავთ, კაპიტალიზმმა ევროპაში და შემდგომ დანარჩენ მსოფლიოშიც სულ სხვანაირი სამხედრო – პოლიტიკური და სოციალურ–ეკონომიკური ვითარება და გარემო–პირობები შექმნა. გამონაკლისი ამ მხრივ არც რუსეთის იმპერია და მისი კოლონიები იყო. დაიწყო დაუნდობელი და სისხლისმღვრელი ომები მსოფლიოს ახალი გადანაწილებებისთვის. ამასთან, ძველმა **„ველურმა კაპიტალიზმმა“** სოციალური დაპირისპირება და ანტაგონიზმიც სრულიად ახალ ხარისხში აიყვანა, არანაკლებ სისხლისმღვრელი რევოლუციები რომ ასაზრდოვა უკანასკნელ საუკუნეებში. სოციალურმა ფაქტორებმა სრულიად სხვა ხასიათი და მასშტაბები მისცა კაცობრიობის ისტორიულ განვითარებას. ეროვნულთან ერთად, ეს სოციალური და მასთან ერთად, ფსიქიკური ფაქტორებიც განაპირობებენ დღესაც ანარქიზმს და ტერორიზმის გლობალიზმის ეპოქის მსოფლიოში. ამიტომ უნდა **„კულტურათა და ცივილიზაციათა შეჯახების“** ნაცვლად, **„დიალოგისა და თანამშრომლობის“** პოლიტიკის დანერგვა და განხორციელება დღესაც და მომავალშიც. სხვანაირად ახალ, კიდევ უფრო დიდ ტრაგედიებს ვერ ავიცილებთ თავიდან, ვიდრე ეს **„ველური კაპიტალიზმის“** წინა ეპოქებმა წარმოშვა...

რუსეთშიც დაიწყო რევოლუციების ეპოქა. სოციალური აქაც განვითარების მთავარი ფაქტორი გახდა. ილია ამ ვითარებასაც ჩასწვდა და სწორედ მესამედასელ მარქსისტებთან პოლემიკაში განავითარა თავისი **„საერთო ნიადაგის“** თეორიის სამართლებრივი, პოლიტიკური, სოციალურ–ეკონომიკური და ზნეობრივი პრინციპები, აქ ისიც უნდა ვთქვათ, რომ ეს პრინციპები, რომელთა რაოდენობაც ორ ათეულს აღემატება, თანაბრად ეხება როგორც სოციალურ და ეროვნულ, ისე ზოგად–კაცობრიულ განვითარებას. მათ შესახებ ჩვენ არაერთხელ გვისაუბრია პუბლიკაციების ჩვენეულ ციკლში – **„საუბრები ილია მართალზე“**. აქ კი გვინდა შევჩერდეთ ერთ–ერთ მათგანზე – **„საერთო ნიადაგის“** თეორიის მეთოდოლოგიურ საფუძველზე – **„დაპირისპირებულ ძალთა ბედნიერი მორიგება ერთმანეთის დაუმონებლად და შეუბღალავად“.**

„საერთო ნიადაგის“ თეორიის ეს უნივერსალური მეთოდოლოგიური პრინციპი თანაბრად ეხება საზოგადოებრივ–ეკონომიკური განვითარების უკლებლივ ყველა მხარეს, მათ შორის სოციალურ ურთიერთობებსაც. ილია ჩასწვდა იმ ჭეშმარიტებას, რომ მარქსისტული კლასობრივი დაპირისპირებისა და ბრძოლის მეთოდოლოგიური პრინციპი პრობლემების გადაჭრის ნაცვლად, კიდევ უფრო დიდ პრობლემებს

შეუქმნიდა ბოლოს მთელ საზოგადოებრივ განვითარებას. ამიტომ იყო მიუღებელი მისთვის ქართველი მარქსისტების დაუოკებელი სწრაფვა სოციალური დაპირისპირებით **„განხეთქილება შეეტანათ ქართველ ერში“**. მაგრამ ისიც ცხადი იყო, რომ **„ველური კაპიტალიზმი“** თავისი ობიექტური შედეგებით **„ანთვითეულობდა და დას–დასად ანცალკევებდა“** ერის როგორც მწარმოებელ, ისე ინტელექტუალურ ძალებს. აქ მე მაგალითად მინდა მოვიყვანო სტალინის ფენომენი. ცნობილია რომ **„დილას“** ავტორთან ილიას თავიდან გარკვეული სიმპატიები ჰქონდა. ამ მხრივ, მარტო იმ ფაქტის აღნიშვნა რად ღირს, რომ მან. თავის სარედაქციო სვეტში დაუბეჭდა **„ივერიის“** პირველ გვერდზე პატრიოტიზმის თემაზე დაწერილი ლექსი – **„დილა“** (**„ივერია“**, №123, 1895 წელი). მაგრამ **„სოსელოს“**, ისე როგორც ძალიან ბევრი სხვა **„მესამედასელის“** მსოფლმხედველობა მალე იმპერიის წიაღში მომწიფებული სოციალური სიძულვილისა და რევოლუციური ფანატიზმის მიმართულებით გადაერთო და გადაიხარა. ამის ნიმუშად გამოდგება იგივე **„ივერიაში“** (1895 წლის 15 დეკემბერი) დაბეჭდილი მისი მეტად სიმბოლური ლექსიც, სადაც პიროვნების ეს მეტამორფოზაა გადმოცემული:

„ამქვეყნად იგი, ვით ლანდი,
კარი–კარ დაწრიალებდა,
ხელთ ეპყრა მუხის ფანდური,
ხმა–ტკბილად აწკრიალებდა“

და მერე მოდის ამ ასაკის პიროვნებისათვის სრულიად უჩვეულო ფერიცვალება და გარდასახვა, რომელიც ადრეც ვხვდებით ლექსში – **„ნინიკა“** (ჟ.**„კვალი“**, ივლისი, 1895 წელი): ამ მის **„ხმა ტკბილად“** მოუბარ ქადაგს, რომლისგანაც მხოლოდ **„სიყვარულის ციური ხმები ისმოდა“ „დიდების მაგიერ“**, ბოლოს **„შხამით აღსავსე ფიალა“** ერგო წილად თავის მრევლისაგან:

„და უთხრეს – „შესვი წყეულო,
ეგ არის შენი ხვედრიო!
შენი არ გვინდა სიმართლე,
არც ეგ ციური ხმებიო!“

ასე წალეკა და გადაფარა სოციალურმა ეროვნული ამ კონკრეტულ შემთხვევაშიც და შეიძლება ითქვას, მთელი მაშინდელი ეპოქის საზოგადოებრივ ცხოვრებაშიც. ეს ეპოქის ობიექტური პროცესია და ამაში ბრალი არავის მიუძღვის. თვითონ ილიაც – **„ქართული ნაციონალიზმის ბურჯი“**, არაერთგზის აღნიშნავს, რომ სოციალური ფაქტორის გათვალისწინების გარეშე, ვერც ეროვნულ პრობლემას გადავწყვეტთ. კლასიკური მაგალითი ამისა მისი პოემა **„აჩრდილია“**:

„შრომისა ახსნა ეგ არის ტვირთი ძლევამოსილის ამ საუკუნის“ – ანდერძად დაგვიბარა მან და ეს ანდერძი დღემდე შეუსრულებელი დარჩა, ისევე როგორც მისი სხვა იდეები და პრინციპები. სოციალურ უსამართლობას არაერთი დიდი საქმე და პიროვნება შეეწირა მაშინაც და შემდეგაც. აქ მე მახსენდება ნიკო ფიროსმანი,

ყველასაგან უარყოფილი, მიტოვებული და შიმშილით სიკვდილისთვის განწირული გენიოსი მხატვარი, გენიოსი, რომლის საფლავიც კი არ ვიცით დღეს. ამ ფაქტს მე პოეტურადაც გამოვეხმაურე და მინდა შემოგთავაზოთ იგი:

სარდაფში ბნელა,
როგორც საფლავში,
მზეც გემალება...
ჭიქა არაყიც
ძველებურად
კვლავ გენატრება...

ვიღას ახსოვხარ...
მარტოსული ხარ...
დუქნებში ახლა
ყანწს ყანწზე სცლიან,
შენთან კი ცივა,
ძალიან ცივა...

და ცივ სარდაფში
ნატრულობ არაყს,
საფლავის კართან
ერთ ჭიქა არაყს...
და ეს საფლავიც,
როგორც სარდაფიც,
რიყესთან ერთად
უკვალოდ გაქრა...

შენს ძვლებს კი, ახლა
ვეძებთ და ვეძებთ,
კუკიაზე თუ
პეტრე–პავლეზე...
მაგრამ რას იზამ
ჩემო ნიკალა, –
ასეთად დავრჩით
„ბედნიერი ერის“
დღევანდელი ნაშიერებიც...

ასეთი არის
გენიის ბედიც:
ძალიან გვიან,
ძალიან გვიან
თუ გვახსენდებით...

დრო კი მიდის, ჟამთა სვლას ვინ გააჩერებს და აჰა, გავლიეთ ის საუკუნეც... მოვიდა გლობალიზმის ახალი საუკუნე და ათასწლეულიც, მაგრამ სხვა ფორმით და მასშტაბებით ის ძველი პრობლემები პრობლემებად რჩება. მეტიც, მათ სხვა უფრო მწვავე პრობლემებიც ემატებათ. აქ კვლავ ილია მახსენდება, აზრობრივად უაღრესად დატვირთული მისი სტატია – **„მეცხრამეტე საუკუნე“**, ჩამოთვლის რა განვლილი 100 წლის მეცნიერებისა და ტექნიკის უამრავ სასწაულებს, ბოლოს ასეთ კითხვას სვავს:

„მაგრამ დღეს უფრო ბედნიერია კაცი თუ არა?... არა გვგონია... დღეს ღარიბსა და მდიდარს შორის, ძლიერსა და უძლურს შორის უფრო დიდი ზღვარი არის, ვიდრე ოდესმე ყოფილა. და აქ არის იგი სიმწვავე იმ ტკივილისა, რომლის მორჩენაც მეცხრამეტე საუკუნემ უანდერძა მომავალს საუკუნესა“.

და ერთი კიდევ **„დიდი ტკივილი“**, რომელსაც ილია უსვავს ხაზს აქაც და ბევრგან სხვაგანაც, სადაც იგი ამ თემას ეხება: ადამიანის მორალი და ზნეობა, მისი **„სულის ღონე“** მატერიალურის საპირისპიროდ სულ უფრო **„საშიშრად ეცემა“** და ამის შედეგად კაციც, ადამიანიც სულ უფრო დეგრადირებული ხდება. თავისი ნოველა – **„კაცია – ადამიანი“?!,** ხომ ამ თემას მიუძღვნა...

მაშ ასე: ამ მხრივ XX საუკუნე კიდევ უფრო დაშორდა ამ ილიასეულ დილემას და XXI საუკუნეს კიდევ უფრო რთულად გადასაწყვეტი პრობლემები დაუტოვა გადასაჭრელად: **„ყველა დიდნი საქმენი და გმირობანი მარტო სულის ღონეა და სხვა არაფრის“,** მაგრამ ჯერ მაშინ რომ არ იყო ეს **„სულის ღონე“** წიწამურმა გამოაჩინა ნათლად და ახლა 100 წლის შემდეგ სად და რაში უნდა ვეძებოთ იგი?

მახსენდება ამ პრობლემაზე ამ 25 წლის წინ **„თსუ ილიალოგთა კლუბის“** დისკუსია. აქაც ორი დიამეტრიულად საპირისპირო პოზიცია გამოიკვეთა მაშინი პირობითად მას შეიძლება ვუწოდოთ <u>მატერიალისტური და იდეალისტური</u>. ეს ძველი, მაგრამ მარად ახალი ცნებებია და ასეთებად დარჩებიან მანამ, სანამ ადამიანის მეშვეობით ჰეგელის **„აბსოლუტური სულის“** თვითშემეცნების პროცესი არ დამთავრდება ვინ იცის რამდენი ათასწლეულის შემდეგ. ამ შემთხვევაშიც შემინდოს მკითხველმა ჩემი პოეტური გადახვევისთვის და მინდა შემოგთავაზოთ მაშინდელი ვითარების ჩემი პოეტური აღქმა კრებულიდან – **„ფიქრები ღმერთსა და ადამიანზე, დედამიწასა და საქართველოზე“**. მახსოვს ლევან სანიკიძემ **„შედევრი“** უწოდა მას და პატარა ბავშვივით გამაწითლა. ამ პოეტურ გააზრებას და აღქმას ასეთი სათაური მივეცი მაშინ – <u>**„ყველაზე თავგადაკლულ მატერიალისტს“**</u>:

„შენ მეუბნები,
– რისი სული, რისი უფალი?!
აბა, მიჩვენე, დამიმტკიცე
ცდით ან ფორმულით,
თუ არსებობს თვალუხილავი?!...

მე გეუბნები,

– თვალუხილავი
თუ არ არსებობს,
რად ნაბავ თვალებს,
რად მალავ გუგებს
ყველაზე დიდი ნეტარებისას?!...
დიახ, მონავ თვალხილულისავ,
რად ლულავ თვალებს
შესაცნობად ჭეშმარიტისას,
როს ცოდვილობ ათასნაირად
მაგ შენს ფორმულთა გააზრებისას?!...

მიპასუხე მონავ თვალხილულისავ,
თვალხილულს თუ ამჯობინებ
თვალუხილავსა,
რად მალავ გუგებს
ცხადშიც, სიზმარშიც
მთელი სიცოცხლე,
ყველაზე დიდი საიდუმლოს
როს ლამობ წვდომას,
თუ მისით ტკბობას?!...

ეს, როცა აქ ხარ...
და ბოლოს, როცა
იმქვეყნად წახვალ,
მოისტუმრებ წუთისოფელსაც,
ემაგ შენს ცდებსაც
და ფორმულებსაც,
თვალხილულთა მომზირალნი
ეგ შენნი თვალნი
მარადიულის მოტრფიალენი,
კვლავ გშორდებიან...
მიღმურობის შესაცნობად
ეშურებიან...

მაგრამ ესეც ვიცი მე:
შენ ყველას ამას
გაიგებ ახლა
ჩემგან კი არა,
მონავ თვალხილულისავ,
გაიგებ მაგას
შენი მთავარი ცდებისა

და ფორმულების გამოყვანისას,
წუთისოფელთან განშორების ჟამს,
დაბინდული გონების ზღვართან, –
დიდი სინათლის, ფიქრის სიჩქარის,
დიდი სიმართლის ნათელხილვისას...

მაგრამ დავუბრუნდეთ კვლავ პროზას და პოლიტიკას, გავიხსენოთ გაბრიელ ეპისკოპოსის ხსოვნისადმი ილიას სიტყვა. 1895 წლის 20 მაისს ბანკის წლიურ კრებაზე მის მიერ წარმოთქმული სიტყვის შემდეგ, გაენათის მონასტერში წარმოთქმული ილიას ეს სიტყვა მე ქართული ორატორული ხელოვნების დღემდე მიუღწეველ ნიმუშად მიმაჩნია. რამდენჯერაც წავიკითხავთ მას, იმდენჯერ მასში სიბრძნისა და ჭეშმარიტების ილიასეული გენიოსური წვდომის ახალ–ახალ დადასტურებას ვნახავთ. დავიწყოთ თუნდაც იმით, თუ რა უბრალოდ, მაგრამ დიდი დამაინტრიგებელი შესავლით იწყებს მსმენელთა წინაშე თავის გამოსვლას:

„არ ვიცი ამდენს მშვენივრად თქმულ სიტყვებს შემდეგ, რა მოგახსენოთ ისეთი, რომ თქვენთვის ახალი იყოს. თუნდ ეგეც არ იყოს, ზოგი იმისთანა კაცია, რომ რაც გინდა ბევრი ისურვოთ, ვერას იტყვით, რადგანაც არა აქვს – რა ღირსი თქმისა, და ზოგიც იმისთანა, რომ სათქმელი ზღვაა... არ ვიცი, რომელი მხრიდან დავუწყოთ ყურება, რადგანაც ყოველი მხრიდან დადებული სანახავია. ამისთანაა იგი, რომელსაც დღეს დავტირით“.

და აი, ილიას ღრმა ანალიტიკური აზროვნება ჩასწვდა ისეთ მხარეს ამ ერთდროულად დიდი სამღვდელო და საერო პიროვნებისას, რომელიც არათუ ჩვენთან, არამედ თვით მაშინდელ ევროპაშიც კი, უცხო და მიუწვდომელი რამ გახლდათ:

„დიახ, ბატონებო, დღეს სამუდამოდ ვეთხოვებით იმისთანა დიდბუნებოვან კაცსა, რომელსაც ღმერთი მოუვლენს ხოლმე ამ ცოდვილს ქვეყანას, რომ ადამიანმა მისის მიხედვით და მაგალითით შესძლოს საკუთარის ზნისა და ხასიათის გაწრთვნა და განმტკიცება... საკმარისია კაცმა გაიხსენოს მარტო სახელი გაბრიელ ეპისკოპოსისა, რომ გულში მადლი ჩაეფინოს, ვითარცა მზის შუქი;;; მისი ცხოვრება ერთი დიდი სკოლაა მაღალ–სათნოებისა და სიყვარულისა, მართლისა და ჭეშმარიტებისა, მადლისა და მოწყალებისა. მე ამაზე ბევრს არას ვიტყვი, რადგანაც ბევრი უკვე ითქვა და ბევრსაც კიდევ იტყვის შთამომავლობა...

მე მსურს მხოლოდ აქ ავღნიშნო ერთი იმისთანა მხარე ამ დიდებული კაცისა, რომელშიაც არის ჩემის ფიქრით, სხვათა მრავალთა შორის, ერთი დიდი მნიშვნელობაცა. მე არ ვიცი იმისთან სხვა კაცი, – საერო თუ სამღვდელო, რომლის გულშიაც მომეტებულის მშვიდობის – ყოფით ერთად დაბინავებულიყოს სამოქმედოდ მეცნიერება და სარწმუნოება. აქ არის ჩემის ფიქრით, მისი აღმატებულება, მისი მნიშვნელობა არამცთუ მარტო ჩვენთვის, სხვისთვისაც,

რადგანაც ბევრსა ჰგონია, რომ მეცნიერება და სარწმუნოება ერთმანეთში მოურიგებელნი და მოუთავსებელნი არიან“.

„მეცნიერების გასარწმუნოება და სარწმუნოების გამეცნიერება“ – აი, მთავარი ანდერძი და გზავნილი ჩვენთვისაც და დანარჩენი კაცობრიობისთვისაც. აქ ისიც არ უნდა დავივიწყოთ, რომ ეს სიტყვა და მოწოდება ითქვა მაშინ, როცა ათეიზმი უკვე საყოველთაო სენად იყო მოდებული. ურწმუნოებაც ლამის ინტელექტუალობის საზომად გახდა ყველგან და შესაბამისად, უზნეობამაც ფრთები გაშალა ყველგან და ყველაფერში. ილია გრძნობდა, თუ რა უფსკრულისაკენ მიექანებოდა კაცთა მოდგმა და ეს სიტყვაც ყოველივე ამისადმი პროტესტის გამოხატვაა. ილია ცდილობს ამ **„დიდბუნებოვანი კაცის“** მაგალითზე რწმენისა და ზნეობის გზაზე დააყენოს კაცთა მოდგმა:

„ქვეყანა, ბატონებო, სავსეა ხილულითა და არახილულითა ადამიანის სულიერი და ხორციელი თვალისათვის... ზოგი საგანია, რომ თუ არ დაინახე, ვერ ირწმუნებ და ზოგი კი იმისთანა, თუ არ ირწმუნე, ვერ დაინახავ. ბუნება ადამიანისა იმისთანაა, რომ სულთასწრაფვა ჩვენი ერთსაც ეტანება და მეორესაც საცნაურად ორისავე გზით...

ამ ორ სამფლობელოთა შორის შემაერთებელ ხიდსა სწნავს მარტო სიბრძნე, რომელიც ასე იშვიათია ამ წუთისოფელში, რომლითაც ასე სავსე იყო განსვენებული მღვდელმთავარი და რომელიც ჩემის ფიქრით, სხვა არა არის–რა, გარდა მეცნიერებისა და სარწმუნოების ერთმანეთში ბედნიერი მორიგებისა ერთმანეთის დაუმონებლად და შეუბღალავად“.

ეს რაც შეეხება ზოგად–კაცობრიული ღირებულებების ილასეულ ხედვას და გააზრებას. სწორედ ამ ღირებულებებმა და მათზე დაფუძნებულმა ინტეგრაციულმა პროცესებმა ასაზრდოვეს ის, რასაც ჩვენ დღეს ცნება – **„გლობალიზმით“** ავღნიშნავთ. ახლა ვნახოთ როგორ ხედავდა ილია იმ ეროვნულ ღირებულებებს და ფასეულებებს, რასაც **„ნაციონალიზმს“** ვუწოდებთ. ვინც გაცნობილია ციკლის – **„საუბრები ილია მართალზე“**, ჩემს წინა ნაკვეთებს, ემახსოვრება: დღევანდელი **„ნაციონალებისაგან“** (მე მათ ყველგან **„ფსევდო–ნაციონალებს და პათოლოგებს“** ვუწოდებ), განსხვავებით ილიასთვის ნაციონალიზმი პირადი ამბიციების დაკმაყოფილებისა და კეთილდღეობის მოპოვების საშუალება კი არაა, არამედ ცხოვრებისა და სიცოცხლის მიზანი, იმის ბუნებრივი მოთხოვნილება, რომ **„ტანჯვის ცრემლი“** მოწმინდოს ერს, მის მომმედ და მოჭირნახულად იყოს **„ჭმუნვასა და სიხარულში“**. ეს მან თავის მრწამსად გამოაცხადა ჯერ კიდევ 1860 წელს (**„პოეტი“**):

„ერის წყლული მაჩნდეს წყლულად,
მეწოდეს მის ტანჯვით სული,
მის ბედით და უბედობით
დამედაგოს მტკიცე გული“...

მაგრამ ამასთან, ილიას ნაციონალიზმი რაღაც კარჩაკეტილი, ზოგად–კაცობრიული ღირებულებებისა და მისწრაფებებისაგან მოწყვეტილი არაა. სტატიათა თავის ციკლში – **„წერილები ქართულ ლირტერატურაზე“**, იგი ბარათაშვილის ყველაზე დიდ დამსახურებად იმას განიხილავს, რომ მან რუსთაველთან და წარსულის სხვა ჩვენ დიდ მოაზროვნეებთან ერთად, **„კაცობრიულის წყურვილს ქართველიც დააწაფა“**. ილიას და ქართული ნაციონალიზმის ამ ტოლერანტულ და ზოგად–კაცობრიულ ხასიათზე ჩვენ ადრეც ბევრგან ავღნიშნათ, აქ კი გლობალიზმისა და ნაციონალიზმის ურთიერთმიმართების ჩვენეულ გააზრებასთან დაკავშირებით, ესეც გვინდა ვთქვათ:

როდესაც ერის წინაშე ისტორია მისი ეროვნული მეობისა და თვითმყოფადობის, **„მამულის, ენისა და სარწმუნოების“** შენარჩუნების დილემას დააყენებს, იქ მას და მის ინტელექტუალურ ძალებს უპირველეს და ყველაზე გადაუდებელ ამოცანად ყოველივე ამის შენარჩუნება და განმტკიცება უნდა გახდეს. ეს განსაკუთრებით იმ ეპოქაში და იმ დრო–ჟამს, როცა ყოვლისმომცველი ინტეგრაციული პროცესები ამის რეალურ საფრთხეს ქმნიან. **„თუ ერს კიდევ სურს ერობა და თავი სასიკვდილოდ არ გადაუდვია, ეს მარად უნდა ახსოვდეს“.** მესამედასელთა კოსმოპოლიტიზმის წინააღმდეგ მისი დაპირისპირების ერთ–ერთი მთავარი მოტივი ესეც იყო...

განსაკუთრებით მწვავედ და პრინციპულად აღუდგა წინ **„ძნელბადობით“** მოძალებული კუთხურობის ჩვენს ძველ ეროვნულ სენს. ამასაც იყენებდნენ იმპერიის რეაქციული ძალები თავიანთი **„გაყავი და იბატონეს“** პოლიტიკის განსახორციელებლად საქართველოშიც და კავკასიაშიც. **„საერთო ნიადაგის“** თეორიის ერთ–ერთი მთავარი ფუნქცია, მიზანი და დანიშნულება ესეცაა. აქ მე მინდა გავიხსენო ზემოდაღნიშნული მისი სიტყვა ბანკის 1895 წლის საერთო კრებაზე, რომელიც მაშინ თავისებური **„ქართული პარლამენტის“** სახითაც შეიძლება წარმოიდგინოს კაცმა და გავიმეორებ, სადაც წარმოთქმული ილიას სიტყვა ქართული ორატორული ხელოვნების ნიმუშია დღემდე:

„მე ბატონებო, გუშინ და გუშინწინ ვერ დავესწარი კრებას ბანკისავე საჭირო საქმის გამო. გაზეთებიდან და კრების ოქმიდან შევიტყვე, რომ გუშინწინ ჩემი ქება–დიდება მოგისმენიათ ერთის ორატორისგან. რაც ამ ორატორს უნებებია ჩემი უკადრისად ხსენება, მე ამას ყურადღებას არ ვაქცევ, ხოლო თქმულა ერთი რამ ისეთი, რომელმაც შეაძრწუნა ჩემი მამულიშვილური გრძნობა და ეს არ შემიძლია უყურადღებოდ დავტოვო. აქ ერთს ორატორს მეორეზედ უთქვამს: ეგ მოსული არისო და ჩვენთან არავითარი კავშირი არა აქვსო. მე არ ვახსენებ ვის უთქვამს ეს. მე მთქმელთან საქმე არა მაქვს – რა...

მე ვებრძვი აზრს და ამ აზრის გამოსარკვევად მარტო საჭირო არის ის კი არა, ვინა სთქვა, არამედ ის, ვის უთხრეს. ეს უთხრეს იმიერ ქართველს. როგორ? იმიერი

ქართველი აქ, ჩვენს კრებაში, ამ ჩვენს საქართველოში – მოსულია, უცხოა და არა სახლიკაცი, არა სისხლ–ხორცი იმ დიდი ოჯახისა, რომელსაც საქართველო ჰქვია?!

ეს თითქმის ექვსი საუკუნეა მას აქვთ, რაც საქართველო დაირღვა, დანაწილდა. ეს ექვსი საუკუნეა მას აქეთ, რაც ჩვენი მამა–პაპანი, ჩვენნი უკეთესნი და უდიდესნი მამულისშვილნი, ჩვენი გენიოსები, ჩვენნი ვაჟკაცნი და მეომარნი, ჩვენნი მსწავლულნი და მეცნიერნი სისხლისღვრით იბრძოდნენ, რომ მკვდრეთით აღედგინათ ჟამთა ვითარებისგან დამხობილი ძმობა და ერთობა... (და) ანდერძად დაგვიტოვეს, რომ ძმობა და ერთობა კლდეა და ამაზედ ააშენეთ ბედნიერებაო. ამაშია ჩვენი იმედი, ჩვენი სასოება...

დღეს სხვას გვეუბნებიან. დღეს უნდათ ერთმა ნაწილმა საქართველოსამ მეორეს უთხრას: შენ ჩვენს შორის მოსული ხარო! სამართლიანი გულისწყრომა მამულიშვილობისა ამ აზრს ვერ მიიკარებს... დეე, ამ უკეთურმა აზრმა იქვე გაითხაროს თავისი საკადრისი სამარე და დაიმარხოს, სადაც დაიბადა და აკვანი დაიდგა“.

მაგრამ სამწუხაროდ ეს ასე არ მოხდა. ილიას და მისი „საერთო ნიადაგის“ თეორიის ტრაგედიაც ის იყო და დღესაც ის არის, რომ ამ კუთხურობის გარდა, დამატებით „განყოფის“ სხვა არაერთი „თესლი ჩაითესა“ XX საუკუნის მესამედასურ საქართველოში, სხვა არაერთი „უკეთური აზრი დაიბადა და აკვანი დაიდგა“ ამერ–იმერით. „საერთო ნიადაგის“ თეორიაც იმიტომ გვჭირდება, რომ ყველა ამ უკეთურობას „თავისი საკადრისი სამარე გაეთხაროს“...

ვინც ილიას პუბლიცისტიკას კარგად იცნობს, მას უთუოდ გაახსენდება, რომ დიდი ისტორიული პიროვნების დასახასიათებლად ხშირად ხმარობდა გამოთქმას – „დიდბუნებოვანი კაცი“, აგრეთვე, მის სინონიმსაც – „ზოგად–კაცი“. ამ უკანასკნელს იგი თვით ცნება „ერისკაცზე“ მაღლაც კი აყენ.ებს და ამით უნდა დაგვანახვოს, რომ ზოგად–კაცობრიული მასშტაბით მოღვაწე კაცი ერისა და ქვეყნისათვის „აღმატებულობის მაჩვენებელია“. ასე უდგება მაგალითად ამას, როცა ეს ცნება – „ზოგად–კაცი“ გამოყენებული აქვს „ვეფხისტყაოსნის“ მთავარი გირების დასახასიათებლად, რითაც ხაზს უსვამს, რომ ოდითგანვე ზოგადკაცობრიული ღირებულებანი და იდეალები ქართველისთვის ბუნებრივი და თანდაყოლილი ნიშანთვისებაა. ამიტომაცაა, რომ ქრისტიანობა ასე ორგანულად შეერწყა და შეესისხლხორცა ქართველი კაცის ბუნებას და საქართველოს ისტორიას. სწორედ ამას უსვამს ხაზს ილია „აჩრდილის“ ბოლო სტროფებში:

„დედავ ღვთისაო! ეს ქვეყანა შენი ხვედრია...
შენს მეოხებას ნუ მოაკლებ ამ ტანჯულს ხალხსა,
საღმრთოდ მიიღე სისხლი, რომელ ამ ხალხს უღვრია,
ჩაგრულთ სასოო, ნუ არიდებ მოწყალე თვალსა!

რაცა ტანჯულა ეს ქვეყანა, ტანჯვად ეყოფა,
მიეცი ძალი დავრდომილსა კვლავ აღდგენისა,
სახელოვანი განუახლე წარსულ დღეთ ყოფა,
მამა–პაპური სული, გული მოჰმადლე შვილსა...
მოჰმადლე ქართველს ქართლის ნდომა და სიყვარული
და აღუდგინე მშვენიერი ესე მამული!...

ადრეც არაერთხელ გვითქვამს: ძველი **„ოქროვანი ხანიდან“** საქართველოს ისტორიის ახალი ოქროვანი ხანისკენ! – ასეთია ილიას ნაციონალიზმის, მისი **„საერთო ნიადაგის“** თეორიის უმთავრესი იდეა და პოლიტიკური არსი. ნაციონალიზმის ეს გაგება სრულ თანხვედრაშია ჰუმანიზმისა და თანამედროვე გლობალიზმის სხვა ნებისმიერ ღირებულებასთან. კაცის და კაცობრიობის სიყვარულზეა აშენებული ასეთი ნაციონალიზმი და ამიტომაც არის შესაძლებელი და ამათან, საჭირო და აუცილებელიც მისი **„ბედნიერი მორიგება“** გლობალიზმთან ერთმანეთის **„დაუმონებლად და შეუბღალავად“**...

გლობალიზმიც, თუ ისიც ჰუმანიზმის ამ პრინციპსა და ღირებულებებს დაეფუძნება, სრულ თანხვედრაში აღმოჩნდება ასეთ ნაციონალიზმთან. ამ ღირებულებებიდან კი, უპირველესი და უმთავრესი <u>**თავისუფლებაა**</u>. თვითონ ამ ქართული სიტყვის სემანტიკა: <u>**„თავის**</u> – <u>**უფალი“**</u>, თავისთავად მეტყველებს ამაზე. პოემაში – **„ქართვლის დედა“**, რომელიც შამილის აჯანყების ფონზეა გაშლილი. და **„კასპის ზღვიდამ შავ ზღვამდინა მთელი კავკასიის თავისუფლების“** იდეით არის გაჟღენთილი, ილიამ დიდი ემოციური ძალით დამუხტული ჰიმნი მიუძღვნა მას:

„თავისუფლებავ, შენ ხარ კაცთა ნავსაყუდარი,
შენ ხარ ჩაგრულის, წამებულის წმინდა საფარი,
შენ ხარ მშვიდობა და სიმართლე ამა ქვეყნისა,
შენ ხარ აღმზრდელი ღვთაებამდე კაცთ ბუნებისა“.

და საოცარი კითხვა – დილემა, რომელსაც ილია სვამს აქვე და რომელიც თავისუფლების მაძიებელთა ტრაგიკულ ბედს უსვავს ხაზს მაშინაც და ახლაც:

„თვით ხარ მშვიდობა, უხვად მადლთა ქვეყნად მომფენი,
მაგრამ სისხლით კი იკვლევს გზასა მძებნელი შენი!
რად არ შენდება უსისხლოდა მისი ტაძარი,
მისი,რომელიც თვით მშვიდობის ღვთაება არის?1

მაშინდელი **„კავკასიური ომების“** ფონზე ყველაფერი ეს განსაკუთრებულ სიმძაფრეს იძენს. ამ ომმა, ისე როგორც შემდეგშიც ახალ–ახალმა კავკასიურმა ომებმა მართლაცდა, როგორც პოემაშია – **„კაცთა სისხლით შეღება კავკასიის მთები და ველი“**. ვისაც მაშინდელი **„აქტების“** ტომები გადაგიკითხავთ, რომლებიც თვით რუსი გენერლების **„პატაკებზეა“** აგებული, დამეთანხმებით – კაცობრიობის ისტორიაში იშვიათად ვნახავთ ასეთ კაცთმოძულეობას, ვერაგობას და დაუნდობლობას...

კავკასიურ ტოპონიმებშიც აისახა ყოველივე ეს. დღეს სოჭის ოლიმპიადის მთავარი არენა ხომ **„კრასნაია პოლიანაა“**, სადაც სწორედ ილიას ეპოქაში ჩერქეზთა გენოციდის სისხლიანი დრამა გათამაშდა. ეს ყველაფერი სახელმწიფოებრივად ორგანიზებული ტერორიზმის შედეგია, იმპერიულ პოლიტიკას რომ ახლავს თან ოდითგან...

ივანე მრისხანეს **„მეთოფეთა პოლკებიდან“** მოყოლებული, რუსეთის ეს სახელმწიფოებრივად ორგანიზებული ტერორიზმია, რომ სისხლიანი ტრაგედიები ასაზრდოვა იმპერიის უზარმაზარ სივრცეებზე და განსაკუთრებით კი, კავკასიაში. **„ვლადიკავკაზის“** სიმბოლიკა თავისთავად მეტყველებს ამაზე... მაგრამ განა თვითონ რუსეთისთვისაც კი მომგებიანი და სასარგებლოა ასეთი იმპერიული პოლიტიკა? არა მგონია. იგი ძირს სცემს მის საერთაშორისო პრესტიჟს და არც ქვეყნის შიგნით თვით რუს ხალხში სარგებლობს დიდი პოპულარობით. ამის დასტურია თუნდაც დღეს ხალხში მოარული ეს სიმბოლური პროტესტანტული ლოზუნგი – **„ხვატიტ კორმიტ კავკაზ!“.** ნორმალური პოლიტიკის პირობებში, რუსეთსაც უნდა აწყობდეს შვეიცარიის მსგავსი კავკასიის კონფედერაციის შექმნა ევრაზიურ სივრცეში. ამისათვის მან იმპერიული ამბიციები უნდა მოიშოროს თავიდან. ეს ალბათ, ხელისუფლებაში სლავოფილების ნაცვლად, **„მედასავლეთეების“** მოსვლით გახდება შესაძლებელი...

არისტოტელედან მოყოლებული, სახელმწიფოსა და სახელმწიფო პოლიტიკის პრობლემები მუდმივი განსჯის საგანია და XX საუკუნემ განსაკუთრებული აქტუალობა შესძინა მას. ორი მსოფლიო ომი, მათი აუარაცხელი ნგრევა, სისხლი და ცრემლი განაპირობებს ამას. ჯერ კიდევ I მსოფლიო ომის დროს გაჩნდა ე.წ. **„ევროპის შეერთებული შტატების“** იდეა. **„ანტანტა“** – **„სამთა კავშირით“** შუაზე გახლეჩილ ევროპას მხსნელ იდეად და პოლიტიკურ პროგრამად მოევლინა ეს, მაგრამ მისი განხორციელება მხოლოდ II მსოფლიო ომის შემდგომ ხდება შესაძლებელი, დღეს **„ევროკავშირის“** სახელწოდებით რომაა ცნობილი და რისკენაც ჩვენც მივისწრაფვით, როგორც ჩვენი მომავალი მშვიდობიანი და სტაბილური განვითარების გარანტისკენ...

ამ თემაზე **„საუბრების“** ერთ–ერთ ნაკვეთში (**„საბჭოთა კავშირიდან ევროკავშირისაკენ“**), საკმაოდ ვრცელი ანალიზი არის გაკეთებული, აქ კი მინდა ავღნიშნო შემდეგი: გლობალიზმის ინტეგრაციული პროცესები ჩვენს თვალწინ ისეთი სწრაფი ტემპებით ვითარდება, რომ ალბათ სულ მალე, ყოველშემთხვევაში, ამ საუკუნეში თუ არა, მომდევნოში აუცილებლად, კაცობრიობის განვითარება **„ევროპის შეერთებული შტატებიდან“** ბოლოს **„მსოფლიო შეერთებული შტატებისკენ“** წარიმართება. მეცნიერულ–ტექნიკური და ტექნოლოგიური რევოლუციები **„უსაზღვრებო მსოფლიოსკენ“** მიგვაქანებს და ე.წ. **„პოსტინდუსტრიული საზოგადოებაც“** ერთი რომელიმე კონტინენტის კი არა, საერთო – საკაცობრიო მოვლენა გახდება. ამას კი, ეპოქის შესატყვისი **„დიდბუნებოვანნი კაცნი“** დასჭირდებიან და ისინი აუცილებლად გამოჩნდებიან, როგორც ეს გამოჩნდნენ ჩვენს ეპოქაში რასელის, განდის, მანდელას სახით... სწორედ მათი და მათ მსგავსთა

სიბრძნით და ზნეობრივი მაგალითით იქმნება განვითარების ახალი გზები და კანონზომიერებები კაცობრიობის ისტორიულ განვითარებაში...

სტატიათა ციკლში – **„ცხოვრება და კანონი“**, ილია ინტეგრაციული პროცესების სწორედ ასეთ ახალ კანონზომიერებებს უსვავს ხაზს და იმასაც აღნიშნავს, რომ ეს ყველაფერი სახელმწიფო მართველობის დეცენტრალიზაციის გზით წარიმართება. ეს იდეაა ჩადებული მის თეზაში – **„ჩვენი ხსნა ხალხის თვითმოქმედებასა და თვითმართველობაშია!“**.ილიას ეს გლობალური ზოგად–ფილოსოფიური გააზრება, რომელსაც ჩვენ **„საერთო ნიადაგის“** თეორიის ერთ–ერთ დიდმნიშვნელოვან პოლიტიკურ პრინციპად განვიხილავთ, შემდგომში კიდევ უფრო გამოკვეთილი სახე მისცა ვარლამ ჩერქეზიშვილმა –კიდევ ერთმა ქართველმა **„დიდბუნებოვანმა კაცმა“**, თავისი **„ანარქო–სინდიკალიზმისა“** და **„სოციალ–ფედერალიზმის“** იდეებით...

ყველაფერი ეს ერთიანდება ე.წ. **„სახელმწიფოს კვდომის“** თეორიაში. ამ თეორიის საფუძველზე წარმოიშვა ანარქიზმის მძლავრი სოციალურ–პოლიტიკური მიმდინარეობა. ამ თემაზეც ვრცელი ანალიზი გადმოცემული გვაქვს **„საუბრების“** ერთ–ერთ ნაკვეთში (**„იოსებ სტალინი და ვარლამ ჩერქეზიშვილი: იდეური ბრძოლა დღესაც გრძელდება“**, თბ. 2011 წ.), სადაც ჩერქეზიშვილი მკვეთრად დაუპირისპირდა სახელმწიფოს მარქსისტულ თეორიას... ანარქიზმის **„სახელმწიფოს კვდომის“** იდეა ხშირად პრიმიტიულად და პირდაპირი გაგებით აღიქმება, მაშინ, როცა ანარქიზმის სერიოზული თეორეტიკოსები მას ობიექტური ისტორიული პროცესის სახით განიხილავენ. **„სახელმწიფოს კვდომა“** გლობალიზმის პირობებში საბოლოოდ ნიშნავს ცენტრალიზირებული მართველობიდან თანდათანობით გადასვლას რეგიონალურ და ადგილობრივ თვითმართველობაზე.

ამ გაგებით სახელმწიფო კი არ **„კვდება“**, არამედ იცვლის თავისი არსებობის პოლიტიკურ ფორმებს და შინაარსს. გერცენის, ბაკუნინის, კრაპოტკინის რუსული სოციალიზმის და **„რუსული თემის“** ფენომენიც ხომ, ამაზე იყო გათვლილი და დაფუძნებული. **„ჩერკეზოვ“**–ჩერქეზიშვილიც იმიტომ ემხრობოდა ამ იდეას, რომ ამ გზით იმპერიული რუსეთი დემოკრატიულად გარდაქმნილიყო, ასე ვთქვათ, **„გაევროპელებულიყო“** ისიც და მისი სახელმწიფო მართველობაც, რაც მას საქართველოს ხსნადაც მიაჩნდა. პირველად გრიგოლ რობაქიძემ შენიშნა ჩერქეზიშვილის ეს მიზანსწრაფვა ჯერ კიდევ I მსოფლიო ომის წლებში, მაგრამ ბოლშევიზმმა რუსეთის ამ **„გაევროპელობის“** მორიგ ცდას ლახვარი ჩასცა...

დღეს გლობალიზმი თავისი ობიექტური პროცესებით ყველაფერთან ერთად, ძირეულად ცვლის სახელმწიფოს ფუნქციებსაც, მის ადგილსა და როლს საზოგადოებრივ განვითარებაში. ეს რა თქმა უნდა ხანგრძლივი ევოლუციური პროცესია, მაგრამ იმის ნიშნები კი ახლავე იკვეთება, რომ ცენტრალიზირებული მართვა–გამგეობა აუცილებლად შეიცვლება რეგიონალური ფართო ადგილობრივი თვითმართველობით, იმით, რასაც ვარლამ ჩერქეზიშვილი და მისი ევროპელი თუ ამერიკელი თანამოაზრენი **„სინდიკატებს“** ანუ, **„თვითმართველურ ასოციაციებს“**

უწოდებდნენ მაშინ. ეს დიდი იდეა ბოლშევიკურმა და ფაშისტურმა ტოტალიზმმა არარაობად აქციეს, მაგრამ ჯანსაღი აზრი და ჯანსაღი იდეა ხომ, არასოდეს არ იკარგება, ილიასი არ იყოს, – **„ისინი ცხოვრების ხნულში აუცილებლად აღმოცენდებიან კვლავ“...**

ერთი სიტყვით, დღევანდელი გლობალიზმიც და მის პარალელურად მომძლავრებული ნაციონალიზმიც თუ შესძლებენ ცივილიზირებულ თანაარსებობას და **„ბედნიერად მორიგებას ერთმანეთის დაუმონებლად და შეუბღალავად“**, მაშინ ჩვენი დიდი წინაპრების ეს ჰუმანური და დემოკრატიული იდეებიც რეალობად იქცევიან, მათ შორის **„ევრაზიის ერთიანი დემოკრატიული სივრცის“** იდეაც. ეჭვი არაა, რომ კავკასიაც და კავკასიელებიც, როგორც ამ სივრცის ერთ–ერთი ორგანული ნაწილი, თავისი რეგიონალური გაერთიანებით და თვითმართველობით, ამ დიდ გლობალურ პროცესებში ჩაერთვებიან, როგორც ამას ილია და ვარლამ ჩერქეზიშვილი წინასწარმეტყველებდნენ.

კაცი ოპტიმისტი უნდა იყოს და ჩვენც ალბათ უნდა გვწამდეს, რომ ბოლოს სიკეთე სძლევს ბოროტებას. აკი, რუსთაველი ხშირად იმეორებს ამას, იმ ცნობილი აფორიზმის გარდა ყველგან, სადაც კი **„სოფლის ავზნეობაზე“** ლაპარაკობს: **„ვაჰ, სოფელო რაშიგან ხარ, რას გვაბრუნებ, რა ზნე გჭირსა..., მაგრამ ღმერთი არ გასწირავს, კაცსა შენგან განაწირსა“**.

უთუოდ აქეთკენ წავა კაცისა და კაცობრიობის საქმეც, თუკი **„გლობალისტებიც“** და **„ნაციონალისტებიც“** შევძლებთ ერთმანეთში **„ბედნიერად მორიგებას“**, – იმის ღვთიური სიტყვის შეცნობას და გაგებას, **„რომელმან შექმნა სამყარო...“**

ალბათ, აქ ესეც უნდა ითქვას: რაც არ უნდა ვთქვათ და ვიმარჩიელოთ, ზუსტად და უშეცდომოდ ძე–ხორციელი ვერავინ იტყვის რა მოხდება ხვალ და ზეგ და მითუმეტეს, 10 თუ 100 წლის შემდეგ. ჩვენ ხომ ყველანი ამ წუთისოფლის სტუმრები მუდმივი ლოდინის რეჟიმში ვცხოვრობთ. აქ მახსენდება **„ოთარაანთ ქვრივის“** ერთი პასაჟი, ილიასებურად ლაკონურად თქმული, როცა მომაკვდავი ქმარი ცოლს ამშვიდებს და ანუგეშებს (IV თავი – **„განძი და ანდერძი“**):

– რა გატირებს ადამიანო! განა შენ კი შერჩები ამ წუთისოფელსა. ყველას ბოლო ეს არის... **„სააქაოს სტუმარი ვიყავ და ახლა შინ მივდივარ“**. ამ **„შინ წასვლაში“** რა აზრს დებს ილია, ძნელი მისახვედრი არაა – ხორცზე სულის ზეობა, სულის უკვდავება ხომ, პოეზიაშიც არაერთგან აქვს გაჟღერებული...

„საერთო ნიადაგის“ თეორიისა არ იყოს, 1887 წელს დაწერილი ქართული ნოველის ეს შედევრიც ბოლომდე გაუგებარი დარჩა. იგი პირველ რიგში, მხატვრულად გადმოცემული საქართველოს ისტორიის ფილოსოფიაა. ავტორი ამაზე პირველსავე სტრიქონში მიგვანიშნებს: **„იმ ვეებერთელა სოფელში, რომელსაც თუნდა „წაბლიანს“ დავარქმევ...“**. მისი ყველა ოცდაორივე თავი დიდი ეროვნული და ზოგად–კაცობრიული სიმბოლიკების მატარებელია. ავიღოთ თუნდაც ბოლო თავები – გიორგი

– საქართველოს სიკვდილი, ოთარაანთ ქვრივის – ილია ჭავჭავაძის **„ზარი“**, არჩილისა და კესოს – ახალი საქართველოს **„დასაწყისი განთიადისა“** და განსაკუთრებით ნოველის ბოლო ორი თავი – ისინი ხომ, ძნელბედობაგამოვლილი საქართველოს ტრაგიზმის მხატვრულ–ფილოსოფიური გააზრებაა...

„სიკვდილის ლოდინი ლხენაა!“ – ესეც შვილმკვდარი დედის რაღაც თავისებური ოპტიმიზმია. დავაკვირდეთ ამ მხრივ XXI თავს – **„ეძახის“**: ქრისტეშობის თოვლიან ღამეს ოთარაანთ ქვრივი შვილის საფლავზე მიდის, მიდის, მაგრამ ავტორი არაორაზროვნად მიგვანიშნებს, რომ სახლში **„ვიღაცა“** რჩება.დიახ, ოთარაანთ ქვრივი კვდება, მაგრამ **„იმ ვეებერთელა სოფელ წაბლიანში“** ვიღაცა **„მძინარე რჩება“**. აი, ავტორის ეს დიდი სიმბოლიკა გაორებული ოთარაანთ ქვრივისა:

„... ცოტა მოშორებით ვიღაცა მოხუცებული დედაკაცი კერასთან ცეცხლის პირას იწვა დედამიწაზედ გაშლილ ქვეშაგებში და გულიანად ეძინა...

ბებერმა დედაკაცმა კი ვერ შეუტყო ავადმყოფს გაპარვა. იმას ისევ გულიანად ეძინა.

რაში ჰგავდნენ ერთმანეთს მძინარე და წამავალი!“

ამ ძახილისნიშნიანი სიმბოლიკის შემდეგ ილია ამ თავს ამთავრებს კიდევ ერთი დიდი სიმბოლიკით:

„მართალი უთქვამთ: წუთისოფელი ზოგისთვის მამაა, ზოგისთვის – მამინაცვალიო“. ესეც საქართველოს ძველი თუ ახალი ისტორიის მრავლისმეტყველი ფილოსოფიური გააზრებაა...

შემთხვევითი არაა, რომ ამ სიმბოლიკას უშუალოდ მოსდევს ბოლო, XXII თავი კიდევ უფრო დიდი სიმბოლური სათაურით – **„წყევა–კრულვიანი საკითხავი“**. ავტორის გააზრებით, უმართებულოდ დაჩაგრული მეწისქვილე სოსია, რომელმაც **„ცოცხალზე ვერ გაიხარა“** და არც მკვდარი **„დაიტირებს“**, უბედური კაცია, – **„ცოდოა“**... და აქვე ახალი სიმბოლიკაც, უფრო განზოგადოებული და გლობალური გააზრებით ნათქვამია:

„მაგრამ სხვა ვინ არ არის ცოდო?

ერთიც ეს არის საჭირბოროტო და წყევა–კრულვიანი საკითხავი ამ უთავბოლო და უსწორ–მასწორო წუთისოფელში“.

მართლაც რომ ისტორია – ჩვენიც და სხვათაც, სავსეა ასეთი **„უსწორ–მასწორობით“** და მოულოდნელობებით. მოულოდნელი იყო გარნისის მარცხი და მისი მსგავსი სხვა მრავალიც, ძირეულად რომ შეცვალა **„ოქროვანი ხანის“** საქართველოს ჟამთასვლა... წინ კიდევ რამდენი მოულოდნელობები გველის ავიც და კარგიც (ავი გვაშოროს ღმერთმა), არავინ იცის. არავინ იცის თუნდაც, წუთისოფლის მორიგი წამები და წუთები, დღეს, ხვალ და ზეგ რომ გველოდება წინ... ისტორიის ამ ფენომენზეა აგებული პრაგმატიზმის ერთ–ერთი ახალი თეზა და პრინციპი, რომელიც

ამასწინათ ერთ–ერთ უცხოურ ჟურნალში ამოვიკითხე: **„იყავი პრაქტიკული და ელოდე მოულოდნელს!“**. ამან ჩემში თავისებური იუმორიც ასაზრდოვა:

დღეს პრაგმატიზმმა კაცთა მოდგმას, –
ქალსა თუ კაცს, დიდს თუ პატარას,
ახალი იდეა შემოგვთავაზა:
„იყავი პრაქტიკული და ელოდე მოულოდნელს!“
ამაზე წერენ სადღა არა და სადღა არა...

უცნაური ხალხია
ეს ევროპელნი – ამერიკელნი,
თითქოს–და, ახალს გვეუბნებიან:
მოულოდნელის მეტი
რა გვინახავს,
ქართველებს მეტი
რა გადაგვხდენია?!..

„ლოდინი“,
„მოლოდინი“,
„მოულოდნელი“,
ქართველნი ოდითგან
ამით მოვდივართ...

პრაგმატიზმის ფილოსოფია სტუდენტობიდანვე მიყვარდა და სერიოზულადაც ვსწავლობდი მას. განსაკუთრებით მომწონდა ჭეშმარიტების ეს მისეული გაგება, ჯონ დუის მიერ გამოთქმული: **„ჭეშმარიტება არის ის, რაც სასარგებლოა ჩემთვის“**. მართლაცდა, ყველა კაცს თუ ყველა ხალხს და ქვეყანას ყველას თავისი სარგო ჭეშმარიტება აქვს და ღმერთმა ქნას, რომ ბოლოსდაბოლოს ჩვენც ვეწიოთ ჩვენს სარგო ჭეშმარიტებას ამ **„უთავბოლო და უსწორ–მასწორო წუთისოფელში“**, რათა ილიასეული **„წყევა–კრულვიანი საკითხავი“** არ დაგვიდგეს კვლავ. გლობალიზმი კი, ასეთ **„საკითხავებს“** აუცილებლად დაგვიყენებს. ამასთან, იგი ისეთი გიგანტური ნაბიჯებით მიდის წინ, რომ არავინ იცის, რა სიურპრიზებს გვიმზადებს ახლო თუ შორეულ მომავალში...

სიურპრიზები და მოულოდნელობანი კი, პრაგმატიზმისა არ იყოს, ისტორიის მუდმივი თანამგზავრია და მისთვის მუდამ მზად უნდა ვიყოთ. ეს მზად ყოფნა კი, ისევ პრაგმატიზმს თუ დავუჯერებთ, ჩვენი **„პრაქტიკულობაა“**, მაგრამ ესეც ხომ საკითხავია – რას უნდა დაეყრდნოს და დაეფუძნოს ეს ჩვენი პრაქტიკულობა? რა არის ის, რაც პრაქტიკულ ნაბიჯებს და ქმედებებს უშეცდომოდ გადაგვადგმევინებს? პასუხი აქ ერთია – ისტორია, ჩვენი წარსული გამოცდილება, რამეთუ – **„ისტორია მთხრობელია იმისა, თუ რანი ვიყავით, რანი ვართ და რად შეიძლება რომ ვიქმნეთ“**. იქვე ილია უფრო აკონკრეტებს თავის აზრს და წერს:

„არ ვიცით სხვა როგორ ჰფიქრობს და ჩვენ კი ასე გვგონია, რომ ერის დაცემა და გათახსირება მაშინ იწყება, როცა ერი თავის საუბედუროდ, თავის ისტორიას ივიწყებს. როგორც კაცად არ იხსენიება ის მაწანწალა – ბოგანო, ვისაც აღარ ახსოვს – ვინ არის, საიდამ მოდის და საით მიდის, ისეც ერად სახსენებელი არ არის იგი, რომელსაც ღმერთი გასწყრომია და თავისი ისტორია არ ახსოვს“.

ამავე სტატიაში – **„დავით აღმაშენებელი“**, ილია ანვითარებს იმ იდეას, რომელიც დღეს გლობალისტების საყვარელი თემაა – ტოლერანტობას ეს თავის მხრივ უკავშირდება ჩვენი და ჩვენი ისტორიის წინააღმდეგ ამ 25 – 30 წლის წინ წამოყენებულ **„ბრალდებას“** ე.წ. **„მცირე იმპერიის“** შესახებ: თურმე ნუ იტყვით, ქართველებს გენეტიკაშიც და ისტორიულადაც მოგვდგამს იმპერიული მისწრაფებანი დაიპყრონ და დაიმორჩილონ სხვა ხალხები. მაგალითი XI – XIII საუკუნეების საქართველოს **„მცირე იმპერიაა“,** – ამ ფაქტს ხომ, ვერსაით წაუხვალთო, გვეუბნებიან ნიშნისმოგებით, ილიას ლუარსაბისა არ იყოს – **„მეტი რაღა გინდათ ვეჟო“**, – კავკასიური იმპერიაც თქვენ შექმენით ამ ათასი წლის წინ და თუ გენეტიკაც გინდათ, თქვენი სტალინი არ არის ბოლშევიკური იმპერიის შემომქმედი?!... ისე, რომ მტკიცება არ უნდა – ძვალ–რბილში გაქვთო იმპერიული სული, სხვას რომ უკიჟინებთ მას...

„მცირე იმპერიის“ თეორია ქართველოფობობის ერთ–ერთი არგუმენტია დღეს და ღირს ორიოდე სიტყვა ვთქვათ ამაზე: მართლაც, შავი ზღვიდან კასპიის ზღვამდე გადაჭიმული ეს არეალი, **„ქართლის ცხოვრების“** დეფინიცია რომ ვიხმაროთ, – **„ნიკოფსიიდან დარუბანდამდე და ოვსეთიდგან. არეგანამდე“** გადაჭიმული საქართველო და ქართული სახელმწიფო კავკასიის ყველა ხალხს აერთიანებდა ერთ პოლიტიკურ წარმოქმნად, მაგრამ საკითხავია – როგორ, რა გზით და საშუალებებით მოხდა ეს და რაც მთავარია, რა ზნეობრივ და სულიერ ღირებულებებს ეფუძნებოდა იგი? ამ კითხვებზე სწორი და ობიექტური პასუხი მარტო ისტორიულ ჭეშმარიტებამდე კი არ მიგვიყვანს, გარკვეულწილად, გლობალიზმის დღევანდელ და ხვალინდელ პრობლემებზეც გაგვცემს პასუხს...

პრობლემები კი, გიყვარდეთ, სულ უფრო უმრავლდება და ურთულდება კაცსაც და კაცობრიობასაც ამ ახალი საუკუნისა და ახალი ათასწლეულის გარიჟრაჟზე. მარქსის **„მსოფლიო კომუნისტური რევოლუციის“** ნაცვლად, გლობალიზმმა მასზე არანაკლები თავსატეხები გააჩინა დედამიწაზე. მაშინდელი ეპოქის ინგლისის და შემდგომ კი, ევროპის **„სამრეწველო რევოლუცია“** და მისი სოციალურ–ეკონომიკური შედეგები ბავშვურ გართობად მოჩანს გლობალიზმის თანამედროვე **„ტექნოლოგიურ რევოლუციასთან“**, მის საერთო ზნეობრივ და სულიერ, თუ მატერიალურ და ეკონომიკურ შედეგებთან...

გლობალიზმმა მსოფლიო თითქოს დააპატარავა, მაგრამ ამასთან, პრობლემები კიდევ უფრო გაზარდა ჩვენს პლანეტაზე. ტერორიზმიდან დაწყებული, ეკოლოგიური პრობლემებით დამთავრებული, გლობალიზმმა ეს ყველაფერი საყოველთაო საფიქრალად და საზრუნავად გახადა. იმპერიული მისწრაფებანიც ჯერხნობით არ

მომკვდარა და ისინიც გარკვეულ სახეცვლილებას განიცდიან. კვლავ თავისებურად მიმდინარეობს ბრძოლა **„ადგილისათვის მზის ქვეშ“**. ყველასათვის ნათელი ხდება, რომ ამ ბრძოლაში ერთიანი ევრაზიური სივრცე გადამწყვეტი სტრატეგიული არეალი ხდება. ძველი **„აბრეშუმის დიდი გზა“** წყნარი და ინდოეთის ოკანეებიდან ატლანტიკამდე, ახალ ძალას და ახალ სიცოცხლეს იძენს. ამის დასტურია თუნდაც 1999 წლის აშშ კანონი – **„აბრეშუმის გზის სტრატეგია“...**

გლობალიზმის ეს ნეოიმპერიული მისწრაფებანი და ტენდენციები აქედანვე თუ არ აღიკვეთა, ნაციონალიზმის ზრდა და მისი ტერორიზმში თუ სხვა რადიკალურ ფორმებში გადასვლა გარდუვალი იქნება. ამას აქედანვე უნდა გათვალისწინება. ევრაზიის და შემდგომ კი, მსოფლიოს ერთიანი დემოკრატიული სივრცის შექმნაა ანუ, ამის წამალი, **„მსოფლიოს შეერთებული შტატების“** შექმნა, როგორც ამას ჩერქეზიშვილი ვარაუდობდა. ცალკეულ რეგიონებშიც ალბათ, ამის მსგავსი პოლიტიკური და სოციალურ–ეკონომიკური პროცესები განვითარდება, ვთქვათ, ისევ ჩერქეზიშვილისეული, **„კავკასიის კონფედერაციის“** სახით. აქაც ისტორია შეიძლება გახდეს **„ჩვენი მასწავლებელი“...**

ამ მხრივაც გვინდა კვლავ გავიხსენოთ ე.წ. **„მცირე იმპერია“**: ალბათ, ვერ ვნახავთ კაცობრიობის ისტორიაში ამ ე.წ. **„მცირე იმპერიის“** მსგავსს. აქ ისევ ილია მინდა მოვიხმო და მოვიშველიო, ამ ეპოქის მისეული ანალიზი და შესაბამისი პოლიტიკური დასკვნაც:

„... დავით აღმაშენებელი სადიდებელია ჩვენგან არა მარტო სახელოვან მეფობითა, არამედ თავის დიდბუნებოვან კაცობითაც. იგი, თავგადადებული მოყვარე თავის ეროვნებისა და მართლმადიდებელის სარწმუნოებისა, დიდი პატივისმცემელი იყო სხვის ეროვნებისაც და სარწმუნოებისა. ამისთანა შემწყნარებელი სხვისა, ... ამისთანა სხვა ერის ღირსების თაყვანისმცემელი იმ დროში, როცა კაცი კაცს შესაჭმელადაც არა ჰზოგავდა, ამისთანა კაცთმოყვარული პატივისცემა სხვის ეროვნებისა, სხვის სარწმუნოებისა, ნუთუ საკვირველი და საოცარი მაგალითი არ არის მეთორმეტე საუკუნის კაცისაგან!“

მართლაც რომ საკვირველი და საოცარი მაგალითია და გვინდა შევახსენოთ **„მცირე იმპერიის“** იდეოლოგებს ისიც, რომ ილია აქ მარტო **„ქართლის ცხოვრების“** ჩვენს ჟამთაღმწერელ – ისტორიკოსებს კი არ ეყრდნობა და არ იმოწმებს, არამედ არაერთ უცხოურ – არაბულ, სომხურ, ბიზანტიურ წყაროებსაც. ისე, რომ არავისგან სასწავლებელი არა გვაქვს ტოლერანტობა, ეროვნულ და რელიგიურ უმცირესობათა პატივისცემა და შემწყნარებლობა. სწორედ ამ ღირებულებებზე შეიქმნა მაშინდელი კავკასიის ეს პოლიტიკური, კულტურული და სოციალურ–ეკონომიკური ერთობა და არა სხვა ხალხებისა და ქვეყნების დაპყრობა – მიტაცემაზე...

ზევითაც ვთქვით – ეს ჩვენ გლობალიზმის ეპოქის რეგიონალურ გაერთიანებათა ფორმირებისა და განვითარების ნიმუშად და მაგალითადაც მიგვაჩნია, იმის ნიმუშად და მაგალითად, თუ როგორ შეიძლება **„მორიგდნენ**

ბედნიერად“ გლობალიზმი და ნაციონალიზმი მომავალში. ეს რომ ვინმეს გაზვიადებად და თვითრეკლამად არ მოეჩვენოს, ვურჩევ უფრო ღრმად და საფუძვლიანად ჩაიხედოს **„ქართლის ცხოვრებაშიც“** და სხვა მაშინდელ ისტორიულ წყაროებშიც. ამ მხრივ, მარტო იმ ფაქტის აღნიშვნა რად ღირს, რომ მაშინდელი ჩვენი მეფეების რეგალიებში ხშირად ვხვდებით გამოთქმას – **„შვიდთა სამეფოთა მეფე“**. განსაკუთრებით ხშირია ეს თამარ მეფის ისტორიკოსების თხზულებებში...

ეს ნათლად მიუთითებს იმაზე, რომ ბაგრატიონთა დინასტიის მაშინდელი მეფენი თავიანთ სამეფოში შემავალ კავკასიელ ხალხებს და ქვეყნებს თანაბარუფლებიან სუბიექტებად განიხილავდნენ. ამიტომაც ბაგრატიონთა უძველესი სამეფო დინასტია ფაქტიურად საერთო–კავკასიურ დინასტიად გადაიქცა. სწორედ ამიტომ სარგებლობდნენ ბაგრატიონებიც დიდი ავტორიტეტით არა მარტო ქართველებში, არამედ სხვა კავკასიელ ხალხებშიც. ივანე ჯავახიშვილი ხაზგასმით აღნიშნავს, რომ სხვა **„მაშინდელ სამეფო დინასტიებს შორის, ბაგრატიონთა დინასტია გამოირჩეოდა თავისი დიდი ჰუმანიზმით და დემოკრატიულობით“...**

„ქვათა ღაღადისა“ არ იყოს, თუ წინასწარი აკვიატებით და მიზანმიმართულებით არ არის ჩაფიქრებული ეს ე.წ. **„მცირე იმპერიის“** ანტიქართული პასკვილი, საიდან და რა წყაროებზე დაყრდნობით ამტკიცებენ კავკასიელ ხალხებზე ჩვენს დიდმპყრობელურ იმპერიულ დამოკიდებულებას? აბა, თუნდაც ერთი აჯანყება მოიყვანონ ამის მაგალითად XI საუკუნიდან დაწყებული XIX საუკუნემდე **„ქართული იმპერიული სულისა და პოლიტიკის“** წინააღმდეგ? არცერთი ამის მსგავსი არ ყოფილა არც ჩრდილოეთ და არც სამხრეთ კავკასიაში. ვიმეორებთ, არცერთი! ამაზეც ლუარსაბივით ხომ, არ იტყვით – გაფრენილანო... პირიქით, ჩვენ მუდამ მხარში ვედექით სხვა კავკასიელ ხალხებს ლხინსა თუ ჭირში საუკუნეთა მანძილზე. სულ ახლახანს განა ქართველებმა არ დაუბრუნეს II მსოფლიო ომის დროს გასახლებულ ჩრდილო კავკასიელებს თავიანთი სახლ–კარი ქლუხორში?! – ეს არის **„ქართული იმპერიული სული“?!...**

– ტყუილს მოკლე ფეხები აქვსო და ეს **„მცირე იმპერიის“** დემაგოგიაც ვერ შეარყევს კავკასიელთა ერთობისა და სოლიდარობის დიდ გრძნობას. აკი, თვითონ რუსებმაც შეგვარქვეს ამის დამადასტურებელი საერთო სახელი – **„კავკაზსკი ჩელოვეკ“**, ანდა, **„ლიცა კავკაზსკოგო პროისხაჟდენია“**. ჭეშმარიტად რომ ასეა – ისტორია ხომ ენაშიც აირეკლება... ივანე ჯავახიშვილი თავის ფუნდამეტალურ ნაშრომში – **„ქართული სამართლის ისტორია“**, ძველ ქართულ სახელისუფლო ინსტიტუტებს რომ ახასიათებს, განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ანიჭებს **„საქვეყნოდ გამრიგე მოხელეს“**. ვინ იყო და რას წარმოადგენდა იგი ქართულ სახელისუფლო სტრუქტურებში? როგორც წყაროებიდან ირკვევა, იგი **„ქვეყნის განაპირა მხარეების“** ის მოხელე და ცენტრიდან დანიშნული მმართველია, რომელიც თავისებური შუამავალი იყო ცენტრალურ და ადგილობრივ მართვა–გამგეობას შორის და ამასთან, ქვეყნის

ძირითად ეთნოსსა და სხვა ხალხებს შორის კეთილმეზობლური ურთიერთობისა და თანამშრომლობის სახელმწიფო პოლიტიკის გამტარებელი.

ამ გონიერმა და შორსმჭვრეტელურმა პოლიტიკამ ერთ მთლიან საზოგადოებად შეკრა მაშინდელი კავკასია და კავკასიელები. სწორედ ამან წარმოშვა და ასაზრდოვა ლეონტი მროველის **„კავკასიის საერთო სახლის“** დიდი პოლიტიკური იდეა და ამ იდეის ცხოველმყოფელობა საუკუნეთა მანძილზე. ცნება – **„კონალობაშიც“** არის ასახული ყოველივე ეს, რაც სწორედ ამ კეთილმეზობლურ ურთიერთობებს და მეგობრობას ნიშნავს მაშინაც და დღესაც.

უტყუარი ფაქტები ამას ღაღადებენ და რაც უნდა ანტიქართული ინსინუაციებით აღიჭურვონ **„მცირე იმპერიის“** თეორიის მესვეურები, მათ ვერ შეცვლიან. ხომ ვნახეთ – თვითონ ენამაც კი, შემოგვინახა ეს და დღესაც სწორედ ასეთი **„კავკასიური კონაღობა“** სჭირდება სხვა ხალხებსაც გლობალიზმის ეპოქის მსოფლიოში, რათა **„კულტურათა და ცივილიზაციათა შეჯახების“** ნაცვლად, დამკვიდრდეს და განმტკიცდეს **„დიალოგისა და თანამშრომლობის“** კულტურა ყველგან. **„ვინც მოყვარესა არ ეძებს, იგი თავისა მტერია“** – ეს სწორედ **„მცირე იმპერიის“** ეპოქაში ითქვა და **„ვეფხისტყაოსნის“** მთავარი იდეაც ხომ, სიყვარულისა და მეგობრობის ძალაა. სწორედ ამ ძალამ გაამარჯვებინათ პოემის მთავარ გმირებს. **„ქაჯეთის ციხე“** ამ შემთხვევაში, ბოროტების სიმბოლოა და დღესაც, როგორც მაშინ პოემის სხვადასხვა ეროვნებისა, და რელიგიური რწმენის მქონე გმირების მსგავსად, ბოროტებას მხოლოდ ასეთი სულიერი და ზნეობრივი ძალით დავამარცხებთ.

„მცირე იმპერიის“ ანტიქართული პასკვილის მესვეურებს ვურჩევთ, რომ კარგად წაიკითხონ და გაიცნონ საქართველოს ისტორია და მისი კულტურა. ზოგად–კაცობრიული ღირებულებანი უცხო არასოდეს ყოფილა ჩვენთვის ფარსმან ქველიდან და პეტრე იბერიდან მოყოლებული... ილიას **„დაპირისპირებულ ძალთა ბედნიერი მორიგების“** იდეაც ისეთ ზოგად–კაცობრიულ ღირებულებებს განეკუთვნება, რომელიც ჩვენც და სხვა დანარჩენ ერებსაც, ყველა კეთილისმსურველ და ჯანსაღად მოაზროვნეს უჩვენებს გზას და საშუალებას იმ დილემის გადასაჭრელად, რის წინაშეც დღეს კაცობრიობა დგას, ამიტომ მიგვაჩნია ილია მართალი არა მარტო დიდ ეროვნულ, არამედ რეგიონალური და გლობალური მასშტაბის მოაზროვნედ. ჭეშმარიტად რომ მას **„მასშტაბები შეხვდა მცირე, თორემ მსოფლიოს პრეზიდენტად გამოდგებოდა“...**

„თუ კაცი გონიერია, სოფელიც ღონიერია“ – ძველი, მაგრამ მარად ახალი სიბრძნეა. ეს სიტყვაც – **„სოფელი“** ქართულ ენაში ორგვარი სემანტიკური გაგებისაა – კაცის ერთ კონკრეტულ ლოკალურ საცხოვრისსაც ნიშნავს და გლობალური გაგებით, მთელ მსოფლიოსა და ქვეყნიერებასაც, მთელი კაცობრიობის საცხოვრისსაც. გლობალიზმიც და ნაციონალიზმიც მაშინ **„მორიგდებიან ბედნიერად“**, როცა გონიერება წარუძღვება წინ ამ პროცესს ყველა კონტინენტსა და ყველა ქვეყანაში. მსოფლიოში ასობით და ათასობით სხვადასხვა რწმენისა და კულტურის ერი,

ცალკეული ეთნოსი და ეთნიკური ჯგუფი ცხოვრობს და მხოლოდ მათი ამ ილიასეული პრინციპით შეიძლება ჰარმონიული თანაცხოვრების მიღწევა **„ერთმანეთის შეუბღალავად და დაუმონებლად“**. ამით გლობალიზმს და ნაციონალიზმს ურთიერთდაპირისპირებულთ კი არა, ურთიერთშემავსებელთ გავხდით...

თუ დავაკვირდებით, ილიასთან სიტყვები – **„მშვიდობა“** და **„მშვიდობისმყოფელობა“**, მისი ლექსიკის განუყოფელი და ყველაზე აზრტევადი ცნებებია. აკი, **„თავისუფლების“** გააზრებაც მათთან ასოცირდება – იგი ილიასთან **„თვით მშვიდობის ღვთაება არის!“**, ანდა, – **„შენ ხარ მშვიდობა და სიმართლე ამა ქვეყნისა“...**

ამიტომაც ვფიქრობთ, კარგი იქნება, თუ შევძლებთ დავაფუძნოთ **„ილიას მშვიდობის ინსტიტუტი“**, როგორც მისი **„საერთო ნიადაგის“** თეორიის სამეცნიერო–საკვლევი ცენტრი. ბევრ ქვეყანას აქვს თავისი ღირსეული შვილების მოსახელე ასეთი საკვლევი ინსტიტუტები (ვაშინგტონის, ფრანკლინის, ჯეფერსონის, შექსპირის, გოეთეს, განდის, დიუმას და ა.შ.), და ილია ჭავჭავაძეც უთუოდ იმსახურებს ამას... კიდევ გავიმეორებთ, ზევით ნათქვამ ხალხურ სიბრძნეს - შინაურ მღვდელს შენდობა არა აქვსო, - ჩვენთვითონ უნდა შევძლოთ ჩვენი დიდი წინაპრების - "დიდბუნებოვანი კაცების" დაფასება და საქვეყნოდ წარმოჩენა. ჩვენს გარდა ამას არავინ არ გააკეთებს...

ელბერდ ბატიაშვილი,

„ილიალოგთა კლუბის“ თავმჯდომარე

599–92–87–12; 2–93–60–32

ფურცელაძის ქ. №14